

ФОЛЬКЛОРИСТИЧНИЙ ДОРОБОК ОЛЕКСИ ОШУРКЕВИЧА: до 80-річчя видатного дослідника

Олекса ОШУРКЕВИЧ (1933–2010) – видатний український дослідник народної культури, фольклорист, етнограф, заслужений працівник культури України, лауреат всеукраїнських премій імені Павла Чубинського та імені Володимира Гнатюка.

Народився він 1 квітня 1933 року у славетному волинському місті Берестечку. Фахову освіту здобув на філологічному факультеті Львівського державного університету імені Івана Франка, який успішно закінчив у 1956 році. Вже із 1955 року брав активну участь у фольклористичних експедиціях на теренах Волинської області. Із 1957 по 1961 роки О. Ошуркевич працював у редакціях районних газет – у селі Заболотці Бродівського району Львівської області, у місті Ковель Волинської області та в місті Болехів Івано-Франківської області, а в 1961 році на постійно переїхав до Луцька. Тут спершу обіймав посаду наукового співробітника Волинського краєзнавчого музею, дещо згодом – із 1966 по 1984 роки – був методистом, завідувачем відділу фольклору та етнографії обласного Будинку народної творчості, а в 1984 році знову повернувся до місцевого краєзнавчого музею, де із 1989 по 2003 рік очолював відділ етнографії та народних промислів.

Основні напрацювання О. Ошуркевича пов'язані зі сферою фольклорної творчості – поезії, прози та музики. Вражає його збирацький стаж – понад 50 (!) років, протягом яких він зафіксував більш як 6 тисяч народних пісень, близько 900 легенд і переказів, 250 казок, майже 1,5 тисячі прислів'їв та приказок, а ще – багато цінної етнографічної та історичної інформації. Йому вдалося записати чимало виконавців, народжених ще наприкінці XIX століття, завдяки чому, зокрема, збережено для історії унікальні награвання на ріжку, колісцевій лірі та музику весільних капел, а також достовірно, із розповідей безпосередніх активних учасників, описано різноманітні обрядові дійства. Фольклористичні записи О. Ошуркевича в абсолютній більшості репрезентують усі райони Волинської області, певна кількість матеріалів походить із суміжних Львівської та Рівненської, а також із Івано-Франківської, Житомирської та Черкаської областей. В останні десятиліття він багато пристарався для реалізації проекту повноцінного («з чистого аркуша») видання фольклорної спадщини із родинних осередків видатних особистостей – Тараса Шевченка, Івана Франка та Лесі Українки. Багато уваги, переважно у руслі історико-культурологічних досліджень, приділив і своєму рідному містечку та його околицям, зокрема у світлі вивчення подій Берестецької битви 1651 року.

У результаті такої тривалої пошукової роботи з'явилося друком чимало окремих видань, статей, нарисів, рецензій, а також публікацій у періодиці, що загалом сягає майже 400 (!) позицій. Особливу цінність представляють його монографії: «Пісні з Волині» (1970), «Чарівне кресало: Українські народні казки з Волині і Полісся» (1995), «Пісні з Колодяжна» (1998), «Лірницькі пісні з Полісся: Матеріали до вивчення лірницької традиції» (2002), «З фольклорної криниці Франкового села: Народні пісні, перекази, спогади» (2006), «Пісні Шевченкового краю» (2006), «До джерел: Народознавчі статті, розвідки, тексти» (2008). В останній рік свого життя Олекса Ошуркевич підготував два збірники, які вийшли друком посмертно: стрілецькі та повстанські «Пісні червоної калини», а також фольклорні матеріали з села Підлісся – батьківщини Маркіяна Шашкевича.

По собі О. Ошуркевич лишив велику бібліотеку та добротню впорядкований особистий архів, що зазедве вміщувалось у його маленькій однокімнатній квартирі. Нині ці матеріали зберігають у своїх фондах кілька державних установ: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Державний архів Волинської області, Волинський краєзнавчий музей, Львівська національна музична академія імені Миколи Лисенка. За ініціативи керівництва Волинського краєзнавчого музею у 2013 році розпочато роботу над упорядкуванням спадщини видатного етнографа.